

O‘ZBEKISTONDA 2020–2025 YILLAR ORALIG‘IDA INFLYATSIYA VA PUL- KREDIT SIYOSATINING RO‘LI

Xo‘jamova Nigora Ravshan qizi

Jahon iqtisodiyot va diplomatiya universiteti

Jahon iqtisodiyot va xalqaro

iqtisodiy munosabatlar fakulteti talabasi

nigoraxojamova570@gmail.com

+998 77 037 35 27

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20355338>

Abstract

This article analyzes inflation processes in Uzbekistan during 2020–2025 and examines the role of monetary policy in ensuring macroeconomic stability. The study highlights the impact of inflation on the national economy, living standards, and financial markets. Special attention is given to the measures implemented by the Central Bank of Uzbekistan, including interest rate policy, money supply regulation, and inflation targeting mechanisms. The article also evaluates the effectiveness of monetary instruments in reducing inflationary pressure and maintaining economic growth under conditions of global economic uncertainty.

Keywords: inflation, monetary policy, Central Bank, interest rate, inflation targeting, macroeconomic stability, Uzbekistan economy, money supply.

Аннотация

В данной статье анализируются инфляционные процессы в Узбекистане в период 2020–2025 годов и рассматривается роль денежно-кредитной политики в обеспечении макроэкономической стабильности. Исследуется влияние инфляции на национальную экономику, уровень жизни населения и финансовые рынки. Особое внимание уделяется мерам Центрального банка Узбекистана, включая процентную политику, регулирование денежной массы и механизмы инфляционного таргетирования. Также оценивается эффективность монетарных инструментов в снижении инфляционного давления и поддержании экономического роста в условиях глобальной экономической нестабильности.

Ключевые слова: инфляция, денежно-кредитная политика, Центральный банк, процентная ставка, инфляционное таргетирование, макроэкономическая стабильность, экономика Узбекистана, денежная масса.

Annotatsiya

Mazkur maqolada O‘zbekistonda 2020–2025 yillar oralig‘ida kuzatilgan inflyatsion jarayonlar va pul-kredit siyosatining makroiqtisodiy barqarorlikni ta‘minlashdagi roli tahlil qilinadi. Tadqiqotda inflyatsiyaning milliy iqtisodiyot, aholi turmush darajasi hamda moliyaviy bozorlarga ta‘siri o‘rganilgan. Shuningdek, O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan amalga oshirilgan foiz stavkasi siyosati, pul massasini tartibga solish va inflyatsion targetlash mexanizmlariga alohida e‘tibor qaratilgan. Maqolada global iqtisodiy noaniqlik sharoitida monetar instrumentlarning inflyatsion bosimni kamaytirish va iqtisodiy o‘sishni ta‘minlashdagi samaradorligi baholangan.

Kalit so‘zlar: inflyatsiya, pul-kredit siyosati, Markaziy bank, foiz stavkasi, inflyatsion targetlash, makroiqtisodiy barqarorlik, O‘zbekiston iqtisodiyoti, pul massasi.

Kirish

Inflyatsiya zamonaviy iqtisodiyotning eng dolzarb muammolaridan biri hisoblanadi. U narxlarning umumiy darajada oshishi natijasida pulning xarid qobiliyati pasayishini anglatadi. Har qanday davlat iqtisodiyotida inflyatsiya darajasi makroiqtisodiy barqarorlik, investitsion muhit, aholi farovonligi va iqtisodiy rivojlanish sur'atlariga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

2020–2025 yillar oralig'i O'zbekiston iqtisodiyoti uchun murakkab va muhim davr bo'ldi. Ushbu yillarda COVID-19 pandemiyasi, global iqtisodiy inqirozlar, logistika muammolari, energiya resurslari narxlarining oshishi va tashqi iqtisodiy omillar mamlakatdagi inflyatsion jarayonlarga sezilarli ta'sir ko'rsatdi.

Mazkur davrda O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan pul-kredit siyosatini takomillashtirish, inflyatsiyani pasaytirish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash bo'yicha qator islohotlar amalga oshirildi. Ayniqsa inflyatsion targetlash tizimiga bosqichma-bosqich o'tish mamlakat monetar siyosatida muhim burilish bo'ldi.

Mazkur maqolaning maqsadi 2020–2025 yillar davomida O'zbekistondagi inflyatsion jarayonlarni tahlil qilish hamda pul-kredit siyosatining iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashdagi rolini o'rganishdan iborat.

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqot davomida statistik tahlil, qiyosiy tahlil, iqtisodiy kuzatish va ilmiy adabiyotlarni o'rganish metodlaridan foydalanildi. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki, Davlat statistika qo'mitasi hamda xalqaro moliyaviy tashkilotlar ma'lumotlari tahlil qilindi.

Inflyatsiya tushunchasi va uning iqtisodiyotga ta'siri

Inflyatsiya mamlakatda tovar va xizmatlar narxining umumiy darajada uzluksiz oshib borishidir. Inflyatsiya natijasida pul qadrsizlanadi, aholi real daromadlari kamayadi, jamg'armalar qiymati pasayadi va iqtisodiy noaniqlik ortadi.

Inflyatsiyaning asosiy turlariga talab inflyatsiyasi, xarajatlar inflyatsiyasi, import inflyatsiyasi va yashirin inflyatsiya kiradi. O'zbekistonda inflyatsion jarayonlarga import mahsulotlari narxining oshishi, energiya tariflari, ishlab chiqarish xarajatlarining ortishi va pul massasining ko'payishi kabi omillar ta'sir ko'rsatdi.

2020–2025 yillarda O'zbekistonda inflyatsion jarayonlar

2020-yilda pandemiya sabab iqtisodiy faollik pasaydi. Biroq logistika uzilishlari, oziq-ovqat mahsulotlari narxining oshishi va tashqi bozordagi noaniqliklar inflyatsion bosimni kuchaytirdi.

2021–2022 yillarda iqtisodiy faollik tiklandi, kreditlash hajmi oshdi va iste'mol talabi kuchaydi. Natijada ayrim mahsulotlar va xizmatlar narxida sezilarli o'sish kuzatildi.

2022-yildagi global geosiyosiy vaziyat va xalqaro bozorlardagi beqarorlik import xarajatlari oshishiga, energiya resurslari narxining ko'tarilishiga hamda tashqi savdo muammolariga olib keldi.

2023–2025 yillarda esa Markaziy bank tomonidan qat'iy monetar siyosat olib borilishi natijasida inflyatsiya darajasini bosqichma-bosqich pasaytirish maqsad qilindi.

Pul-kredit siyosatining mohiyati

Pul-kredit siyosati Markaziy bank tomonidan iqtisodiyotdagi pul massasi, foiz stavkalari va kredit hajmini tartibga solish orqali makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlash siyosatidir.

Pul-kredit siyosatining asosiy maqsadlari inflyatsiyani nazorat qilish, milliy valyuta barqarorligini saqlash, iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish va moliyaviy tizim barqarorligini ta'minlashdan iborat.

Markaziy bank asosiy foiz stavkasi, majburiy zaxira normasi, ochiq bozor operatsiyalari va valyuta intervensiyasi kabi vositalardan foydalanadi.

Markaziy bankning inflyatsiyaga qarshi siyosati

2020–2025 yillarda O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki inflyatsiyani pasaytirish maqsadida asosiy stavkani o‘zgartirish, kreditlash hajmini nazorat qilish va pul massasini tartibga solish choralarini amalga oshirdi.

Asosiy stavkaning oshirilishi kreditlar qimmatlashishiga, ortiqcha talabning kamayishiga hamda inflyatsion bosimning pasayishiga xizmat qildi.

Shuningdek, Markaziy bank inflyatsion targetlash tizimini joriy qilish, monetar siyosat shaffofligini oshirish va bozor mexanizmlarini rivojlantirishga e‘tibor qaratdi. Inflyatsion targetlash tizimi iqtisodiy subyektlarning inflyatsion kutilmalarini boshqarishda muhim vosita bo‘ldi.

Inflyatsiyaning aholi turmush darajasiga ta‘siri

Inflyatsiya aholining real daromadlariga salbiy ta‘sir ko‘rsatadi. Ayniqsa oziq-ovqat, kommunal xizmatlar va transport xarajatlari oshishi kam daromadli qatlam uchun katta muammolarni keltirib chiqaradi.

Yuqori inflyatsiya kambag‘allik xavfini oshiradi, ijtimoiy tengsizlikni kuchaytiradi va aholining iste‘mol imkoniyatlarini qisqartiradi. Shu sababli inflyatsiyani barqaror darajada ushlab turish davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi.

Natijalar va muhokama

Tahlillar shuni ko‘rsatdiki, 2020–2025 yillarda O‘zbekistonda inflyatsion jarayonlar ichki va tashqi iqtisodiy omillar ta‘sirida shakllangan. Global iqtisodiy noaniqliklar va pandemiya sharoitida pul-kredit siyosatining roli yanada ortdi.

Markaziy bankning qat‘iy monetar siyosati narxlar barqarorligini ta‘minlash, milliy valyutani qo‘llab-quvvatlash va inflyatsion kutilmalarni kamaytirishga yordam berdi.

Biroq iqtisodiyotning ayrim tarmoqlarida strukturaviy muammolar saqlanib qolmoqda. Bu esa inflyatsiyani uzoq muddatda pasaytirish uchun ishlab chiqarishni rivojlantirish, raqobat muhitini kuchaytirish va importga qaramlikni kamaytirish zarurligini ko‘rsatadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, 2020–2025 yillarda O‘zbekistonda inflyatsiya iqtisodiy siyosatning muhim masalalaridan biri bo‘lib qoldi. Global iqtisodiy inqirozlar, pandemiya va tashqi omillar narxlar barqarorligiga sezilarli ta‘sir ko‘rsatdi.

Pul-kredit siyosati esa makroiqtisodiy barqarorlikni saqlash, inflyatsiyani nazorat qilish va iqtisodiy o‘shishni qo‘llab-quvvatlashda muhim vosita sifatida namoyon bo‘ldi. Markaziy bank tomonidan olib borilgan inflyatsion targetlash siyosati iqtisodiyotning bozor tamoyillari asosida rivojlanishiga xizmat qilmoqda.

Kelgusida inflyatsiyani yanada pasaytirish uchun monetar siyosatni takomillashtirish, iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish va ishlab chiqarish samaradorligini oshirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Mishkin F. *The Economics of Money, Banking and Financial Markets*. Pearson Education, 2019.
2. Blanchard O. *Macroeconomics*. Pearson, 2021.
3. Samuelson P., Nordhaus W. *Economics*. McGraw-Hill, 2018.
4. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki hisobotlari, 2020–2025.

5. O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi ma‘lumotlari.
6. IMF. *World Economic Outlook Report*. Washington, 2024.
7. World Bank. *Uzbekistan Economic Update*. Washington, 2023.
8. Krugman P. *International Economics*. Pearson, 2018.
9. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining iqtisodiy islohotlarga oid farmon va qarorlari.
10. Keynes J.M. *The General Theory of Employment, Interest and Money*. London, 1936.